

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē niḡamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

śrīmadrāmāyaṇē vālmīkīyē ādikāvyaē ayōdhyākāṇḍē
॥ catuḥsaptatitamah sargaḥ ॥

This document has been prepared by
Sunder Kidāmbi
with the blessings of
śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan
His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ
śrīsītālakṣmaṇabharataśatrughnahanumatsamēta śrīrāmacandra
parabrahmaṇē namaḥ

॥ catuḥsaptatitamaḥ sargaḥ ॥

bharatēna kaikēyyā bhartsanam

tām tathā garhayitvā tu
mātaraṃ bharatastadā |
rōṣēṇa mahatāviṣṭaḥ
punarēvābravīd vacaḥ || 2.74.1 ||

rājyād bhraṃśasva kaikēyi
nṛśaṃsē duṣṭacāriṇi |
parityaktāsi dharmēṇa
mā mṛtaṃ rudatī bhava || 2.74.2 ||

kiṃ nu tē'dūṣayad rāmō
rājā vā bhṛśadhārmikaḥ |
yayōrmṛtyurvivāsaśca
tvatkṛtē tulyamāgatau || 2.74.3 ||

bhrūṇahatyāmasi prāptā
kulasyāsya vināśanāt |
kaikēyi narakaṃ gaccha
mā ca tātasalōkatām || 2.74.4 ||

yattvayā hīdṛśaṃ pāpaṃ
 kṛtaṃ ghōrēṇa karmaṇā |
 sarvalōkapriyaṃ hitvā
 mamāpyāpāditaṃ bhayaṃ || 2.74.5 ||

tvatkṛtē mē pitā vṛttō
 rāmaścāraṇyamāśritaḥ |
 ayaśō jīvalōkē ca
 tvayāhaṃ pratipāditaḥ || 2.74.6 ||

mātrrūpē mamāmitrē
 nṛśaṃsē rājyakāmukē |
 na tē'hamabhibhāṣyō'smi
 durvṛttē patighātini || 2.74.7 ||

kausalyā ca sumitrā ca
 yāścānyā mama mātaraḥ |
 duḥkhēna mahatāviṣṭā -
 stvāṃ prāpya kuladūṣiṇīm || 2.74.8 ||

na tvamaśvapatēḥ kanyā
 dharmarājasya dhīmataḥ |
 rākṣasī tatra jātāsī
 kulapradhvaṃsinī pituḥ || 2.74.9 ||

yat tvayā dhārmikō rāmō
 nityaṃ satyaparāyaṇaḥ |
 vanaṃ prasthāpitō vīraḥ
 pitāpi tridivaṃ gataḥ || 2.74.10 ||

yat pradhānāsi tat pāpaṃ
 mayi pitrā vinā kṛtē |
 bhrātrbhyāṃ ca parityaktē
 sarvalōkasya cāpriyē || 2.74.11 ||

kausalyāṃ dharmasaṃyuktāṃ
 viyuktāṃ pāpānīścayē |
 kṛtvā kaṃ prāpsyasē hyadya
 lōkaṃ nirayagāmini || 2.74.12 ||

kiṃ nāvabudhyasē krūrē
 niyataṃ bandhusaṃśrayam |
 jyēṣṭhaṃ pitṛsamaṃ rāmaṃ
 kausalyāyātmasambhavam || 2.74.13 ||

aṅgapratyaṅgajaḥ putrō
 hṛdayāccābhijāyatē |
 tasmāt priyatarō mātuh
 priyā ēva tu bāndhavāḥ || 2.74.14 ||

anyadā kila dharmajñā
 surabhiḥ surasammataḥ |
 vahaṃnau dadarśōrvyāṃ
 putrau vigatacētasau || 2.74.15 ||

tāvardhadivasam śrāntau
 dṛṣṭvā putrau mahītalē |
 rurōda putrasōkēna
 bāṣpaparyākulēkṣaṇam || 2.74.16 ||

adhastād vrajatastasyāḥ
 surarājñō mahātmanaḥ |
 bindavaḥ patitā gātrē
 sūkṣmāḥ surabhigandhinaḥ || 2.74.17 ||

nirīkṣamāṇastām śakrō
 dadarśa surabhiṃ sthitām |
 ākāśē viṣṭhitām dīnām
 rudatīm bhṛśaduḥkhitām || 2.74.18 ||

tām dṛṣṭvā śōkasantaptām
 vajrapāṇiryaśasvinīm |
 indraḥ prāñjalirudvignaḥ
 surarājō'bravīd vacaḥ || 2.74.19 ||

bhayaṃ kaccinna cāsmāsu
 kutaścid vidyatē mahat |
 kutōnimittaḥ śōkastē
 brūhi sarvahitaiṣiṇi || 2.74.20 ||

ēvamuktā tu surabhiḥ
 surarājēna dhīmatā |
 pratyuvāca tatō dhīrā
 vākyaṃ vākyaaviśāradā || 2.74.21 ||

śāntaṃ pāpaṃ na vaḥ kiñcit
 kutaścidamarādhipa |
 ahaṃ tu magnau śōcāmi
 svaputrau viṣamē sthitau || 2.74.22 ||

ētau dṛṣṭvā kṛśau dīnau
 sūryaraśmipratāpitau |
 vadhyamānau balīvardau
 karṣakēṇa durātmanā || 2.74.23 ||

mama kāyāt prasūtau hi
 duḥkhitau bhārapīḍitau |
 yau dṛṣṭvā paritapyē'ham
 nāsti putrasamaḥ priyaḥ || 2.74.24 ||

yasyāḥ putrasahasraistu
 kṛtsnam vyāptamidaṁ jagat |
 tāṁ dṛṣṭvā rudatīm śakrō
 na sutān manyatē param || 2.74.25 ||

indrō hyaśrunipātaṁ taṁ
 svagātrē puṇyagandhinam |
 surabhiṁ manyatē dṛṣṭvā
 bhūyasī tāmihēśvaraḥ || 2.74.26 ||

samāpratimavṛttāyā
 lōkadhāraṇakāmyayā |
 śrīmatyā guṇamukhyāyāḥ
 svabhāvaparicēṣṭayā || 2.74.27 ||

yasyāḥ putrasahasrāṇi
 sāpi śōcati kāmadhuk |
 kiṁ punaryā vinā rāmaṁ
 kausalyā vartayiṣyati || 2.74.28 ||

ēkaputrā ca sādhvī ca
 vivatsēyaṃ tvayā kṛtā |
 tasmāt tvaṃ satataṃ duḥkhaṃ
 prētya cēha ca lapsyasē || 2.74.29 ||

ahaṃ tvapacitiṃ bhrātuḥ
 pituśca sakalāmimām |
 vardhanaṃ yaśasaścāpi
 kariṣyāmi na saṃśayaḥ || 2.74.30 ||

ānāyya ca mahābāhuṃ
 kōsalēndraṃ mahābalaṃ |
 svayamēva pravēkṣyāmi
 vanaṃ muniniṣēvitam || 2.74.31 ||

nahyahaṃ pāpasaṅkalpē
 pāpē pāpaṃ tvayā kṛtam |
 śaktō dhārayituṃ paura -
 raśrukaṇṭhairnirīkṣitaḥ || 2.74.32 ||

sā tvamagniṃ praviśa vā
 svayaṃ vā viśa daṇḍakān |
 rajjuṃ baddhvāthavā kaṇṭhē
 nahi tē'nyat parāyaṇam || 2.74.33 ||

ahamapyavanīm prāptē
 rāmē satyaparākramē |
 kṛtakṛtyō bhaviṣyāmi
 vipravāsitakalmaṣaḥ || 2.74.34 ||

iti nāga ivāraṇyē
tōmarāṅkuśatōditaḥ |
papāta bhuvi saṅkruddhō
niḥśvasanniva pannagaḥ || 2.74.35 ||

saṃraktanētraḥ śithilāmbarastathā
vidhūtasarvābharanaḥ parantapaḥ |
babhūva bhūmau patitō nṛpātmajaḥ
śacīpatēḥ kēturivōtsavakṣayē || 2.74.36 ||

|| ityārṣē śrīmadrāmāyaṇē vālmīkiyē ādikāvyē
ayōdhyākāṇḍē catuḥsaptatitamaḥ sargaḥ ||